

# Americká zahraniční politika v Asii v 70. a 80. letech

USA a jejich spojenci ve východní  
Asii



# Nixonova doktrína (Guamská doktrína)

- Poprvé prezentována v projevu prezidenta Nixona během jeho návštěvy Guamu 25. 7. 1969.
- Strategie další podpory USA americkým spojencům (primárně v Asii). Motivována potřebou reagovat na domácí problémy USA, má více reflektovat reálné americké vojenské kapacity.
- Stojí na 3 základních postulátech:
- *USA dodrží všechny své smluvní závazky - USA poskytnou ochranu svým spojencům, jejichž přežití považují za životně důležité pro svou bezpečnost, budou-li tyto národy ohroženy jadernou mocností - v případě jiných druhů agrese poskytnou USA vojenskou a ekonomickou pomoc za předpokladu, že ohrožený národ převezme primární zodpovědnost za poskytnutí lidských zdrojů na svou obranu.*
- Doktrína definuje USA jako asijsko-pacifickou velmoc, avšak vychází z představy, že je žádoucí omezit americkou roli v regionu (USA by měly spojencům spíše jenom pomáhat než hrát hlavní roli). Nixon s Kissingerem se snaží podpořit americké spojence, aby převzali část amerických nákladů na zadržování komunismu v regionu a zvýšili svou roli v regionu.
- Snahou Nixonovy administrativy je vyhnout se zatažení amerických vojsk do dalších konfliktů na pevnině a redukce amerických sil v regionu.

# Obavy amerických spojenců o další osud jejich aliancí s USA

- Masivní redukce amerických sil v Asii v letech 1969-1971 (z 724 tisíc v lednu 1969 na 284 tisíc v prosinci 1971). Ačkoliv největší redukce postihly americké síly v Indočíně, významně redukovány byly i americké jednotky v Jižní Koreji (o 20 tisíc na 43 tisíc), na Filipínách, v Thajsku a v menší míře i v Japonsku.
- V Jižní Koreji přebírá místní armáda veškerou odpovědnost za obranu hranice podél demilitarizované zóny. Na oplátku USA přicházejí s návrhem plánu finanční pomoci Jižní Koreji za účelem modernizace její armády (a eventuálně usnadnění úplného stažení amerických vojsk z Korejského poloostrova).
- Tyto a další americké kroky (zejména postupná normalizace vztahů s Čínou, kdy asijské spojenci nejsou předem informováni o amerických krocích) vyvolávají zejména na straně Jižní Koreje, Tchajwanu a v menší míře i v Japonsku.
- Zatímco japonské představitelé se Nixonovi s Kissingerem podařilo přesvědčit o přetrvávající relevanci amerických bezpečnostních garancí, jihokorejský režim se velmi obává toho, že došlo k zásadní změně americké strategie ve světě (udržování stability v supervelmocenských vztazích na úkor odstrašování komunismu na periferii).
- Ve snaze posílit svou bezpečnost proto jihokorejský režim zahájil vojenský jaderný program (dohoda o spolupráci s Francií), stáhl své jednotky z Vietnamu a posílil svůj autoritativní charakter (reformy Yusin).

# Carterova administrativa a američtí spojenci v Asii

- Úpadek détente vyvolal na straně Carterovy administrativy urychlit stahování další části amerických sil z regionu a vyvázání se z některých bezpečnostních závazků (především pokud jde o Taiwan a Jižní Koreu).
- Už během své předvolební kampaně Carter slibuje stažení amerických sil z Korejského poloostrova.
- Direktiva z května 1977 (PD/NSC-12) stanovila časový plán pro odsun amerických jednotek (kompletní stažení do konce roku 1982).
- Důvody pro stažení:
  - 1. Dostatečné vojenské síly Jižní Koreje.
  - 2. Zlepšit vyhlídky na možné usmíření a sjednocení poloostrova.
  - 3. Porušování lidských práv v Jižní Koreji.
  - 4. Snaha vyvázat se z části bezpečnostních závazků v Asii.

# Nástup Ronalda Reagana

- Na rozdíl od svých předchůdců Reagan nevnímá SSSR jako nepochopeného protivníka a skepticky hodnotí možnost snadného vytvoření „mírového systému“
- SSSR je podle něj zásadní hrozbou, které USA nejlépe mohou čelit získáním převahy („SSSR nejlépe rozumí síle“).
- USA mají obnovit svou sílu a důvěru získáním vojenské převahy nad svými rivaly a své světové vůdcovství potvrzením a rozšířením bezpečnostních závazků vůči tradičním spojencům a podporou antikomunistických povstání.
- Konkrétní rozdíly mezi politikou Reaganovy administrativy a jejích předchůdkyň:
  - 1. „Mír skrze sílu“ = zahájení rozsáhlého zbrojního programu (růst výdajů na obranu z 5,2% na 6,6% HDP).
  - 2. Odmítnutí teze, že konflikty ve Třetím světě se odehrávají mimo arénu přímého soupeření supervelmocí a rozšíření amerických bezpečnostních závazků a akcí na periferii (nejen boj proti SSSR podporovaným revolučním hnutím, ale i snaha zatlačit komunismus zpět – Granada, Nikaragua, Afghánistán).
  - 3. V prvním funkčním období Reaganova administrativa klade menší váhu stavu ochrany lidských práv v zemích, které usilují o získání americké pomoci (ve druhém funkčním období změna této politiky).

# Reaganova administrativa a východní Asie

- Pokles strategického významu Číny pro USA, zejména pak v rámci strategického vztahu USA a SSSR.
- V březnu 1983 přisoudil ministr zahraničí Schulz ve svém projevu v regionu východní Asie větší význam Japonsku než Číně.
- - USA už Čínu nepotřebují v takové míře k vyvažování sovětské moci a ovlivňování chování SSSR jako v 70. letech.
- - Názor většiny členů administrativy, že bude trvat ještě několik desetiletí, než se Čína stane globální velmocí.
- - Samotná Čína má zájem o zlepšení svých vztahů se SSSR (opětovný rozvoj vzájemných ekonomických, politických a kulturních vztahů).
- Neznamená to konec americko-čínské aliance proti SSSR. Navzdory zvýšené americké podpoře Taiwanu jsou vzájemné vztahy na mimořádně dobré úrovni.
- Obě země sledují shodnou politiku vůči Afghánistánu a Kambodži a Čína USA umožňuje používat své území ke sledování sovětských raketových testů. Vzájemné ekonomické vztahy zažívají rozvoj a ze strany USA dochází ke zvýšení dodávek high-tech zařízení do Číny.

# Politika Reaganovy administrativy vůči Japonsku

- Japonsko se pro USA stává hlavním strategickým partnerem v regionu.
- Pro administrativu je zprvu klíčovým cílem zmírnit japonské obavy z možného opuštění americkým spojencem, které svou politikou vyvolala Carterova administrativa (japonské obavy jsou posilovány růstem sovětské vojenské síly v Pacifiku – rozmístění střel SS-20, posilování Tichomořské flotily).
- Hlavní cíle Reaganovy administrativy vůči Japonsku:
  - 1. Potvrdit americké bezpečnostní závazky vůči Japonsku a v očích Japonců obnovit americkou kredibilitu.
  - 2. Přesněji vymezit role a odpovědnost obou zemí v bezpečnostní dimenzi vzájemných vztahů.
  - 3. Zabránit, aby se ekonomické spory negativně promítly ve vzájemných politických a bezpečnostních vztazích.
- USA daly tyto cíle najevo již na prvních setkáních s japonskými představiteli (setkání Reagan-Suzuki v květnu 1981).
- Ministr obrany C. Weinberger definuje (březen 1982) jako 2 hlavní pilíře americké politiky v regionu:
  - A) Stálou přítomnost USA jako dominantní velmoci v regionu.
  - B) Silný bezpečnostní vztah s Japonskem.

# USA a Japonsko během éry Jasušira Nakasoneho (1982-1987)

- Konsolidace vzájemných vztahů pokračuje zejména po jmenování J. Nakasoneho novým japonským premiérem (listopad 1982).
- Nakasone sdílí s Reaganem mnohá jeho ideová východiska (např. antikomunistické cítění, důležitost rozvoje vzájemných bezpečnostních vztahů) a souhlasí, aby Japonsko hrálo významnější a rovnoprávnější roli v americko-japonské alianci a významnější roli v regionu jako takovém.
- Japonsko souhlasilo s postupným zvýšením výdajů na obranu na psychologickou hranici 1% HNP a se změnou svých zákonů, aby umožnily vývoz japonských vojenských technologií do USA.
- Obě země zahájily společná vojenská cvičení, došlo k zesílení zpravodajské spolupráce a Japonsko navýšilo finanční podporu americkým silám na svém území a posílilo své kapacity k obraně námořních cest podíl domovského souostroví (letecké a protiponorkové síly).
- Japonská podpora projektu SDI.
- Obnovený význam aliance byl také potvrzen na politické úrovni především pak na summitech v lednu a listopadu 1983 (na summitu v listopadu Reagan o Japonsku hovoří jako o nepotopitelné letadlové lodi v Pacifiku).
- Japonsko je Spojenými státy pozváno, aby hrálo významnější roli v OECD, v G7 a v Asii.
- Nepsané dohoda, podle níž USA zůstávají klíčovým hráčem v bezpečnostní a politické sféře, zatímco Japonsko se stává bankéřem regionu a hlavním donátorem rozvojové pomoci.



# USA a další asijsí spojenci v 80. letech

- Pokud jde o Jižní Koreu, je cílem Reaganovy administrativy oživit za Cartera skomírající vzájemné vztahy.
- Reagan nesdílí Carterovy důvody pro stažení amerických sil z Jižní Koreji a zemi vnímá jako loajálního spojence USA
- Definitivní opuštění plánu na stažení všech amerických jednotek z Korejského poloostrova.
- Celková revitalizace americko-korejské aliance = prodej stíhaček F16 Koreji, který Carter odmítal, rozmístění taktických střel Lance na území poloostrova, obnovení bezpečnostního bilaterálního bezpečnostního dialogu a společných vojenských cvičení.
- Politická podpora režimu v prvním funkčním období Reaganovy administrativy (např. výrazné zvýšení frekvence návštěv vysokých amerických představitelů v Jižní Koreji, americká podpora zemi po severokorejském teroristickém útoku na jihokorejskou delegaci v Rangúnu).
- Pokud jde o Taiwan, Reaganova administrativa k němu ve svých veřejných prohlášeních (zejména po odchodu A. Haiga z funkce ministra zahraničí) zaujala vstřícnější postoj než Carterova administrativa, i když vzájemné vztahy zůstávají de iure nadále jen neoficiální.
- Reaganova administrativa souhlasí s prodejem dalších zbraní na Taiwan, včetně pomoci zemi při vývoji jeho vlastního stíhacího letounu.